

CAVALL FORT, TRETZEVENTS, CAMACUC

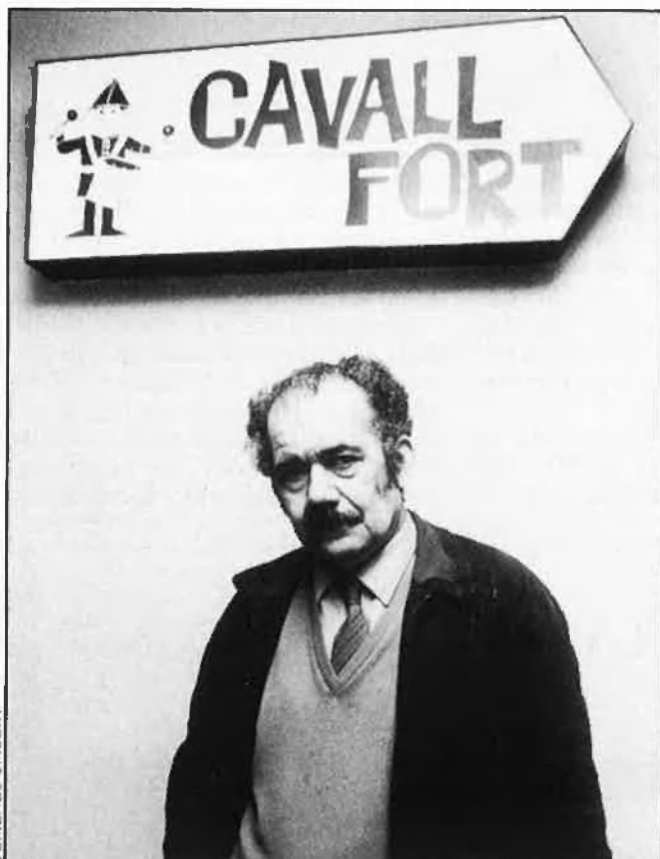
Una premsa per als menuts

Un dels buits a reblir amb més urgència en el nostre àmbit cultural va ser, segurament, el del món infantil. Els xiquets suposaven —suposen— una potència germinal capaç de garantir la recuperació iniciada en la postguerra. Proveir els menuts d'una premsa «infantil» en llengua pròpia no només equivalia a recobrar una herència cultural violentament ressagada, sinó que també, aquest propòsit, activava els mecanismes d'una indústria de dibuixants i guionistes adequada per a la funció didàctica de formar l'oci infantil amb perspectiva nostra. I això in-

Les revistes infantils i juvenils en català acaben de complir fites significatives: 25 anys, *Cavall Fort*, i 500 números, *Tretzevents*. Hem volgut saber com eren per dins i hi hem afegit *Camacuc*, l'única publicació valenciana d'aquestes característiques.

Miquel Alberola

1961, dirigida per Josep Tremoleda, i fundada, entre altres, pel mateix Tremoleda, Anna Pàmies, Ricard Tusell, Joaquim Ramis, Ramon Fuster, Josep Espar, Lluçia Navarro i Joaquim Onyós. Amb una economia —possiblement fóra excessiu dir-ne economia— ajustadíssima i una teoria de mercat resistencialista, va començar sent mensual, fins a setembre de 1964, en què el caràcter de la publicació va passar a ser quinzenal. Un quart de segle després, Albert Jané, l'actual director, ha valorat positivament la celebració. «Tots els mitjans de comunicació se

Els actuals directors de «Cavall Fort», Albert Jané, i «Tretzevents», Manuel Sayrach.

quietava —inquieta— els interessos mesetaris.

El clima no podia ser més advers per a aquells que, en encetar la dècada dels cinquanta o seixanta, s'hi van posar voluntariosament. Afortunadament, les dificultats —aquelles dificultats— han adquirit la categoria de l'anècdota i els esforços de *Cavall Fort*, que ara ha bufat les espelmes del vint-i-cinc

aniversari; *L'infantil* —ara *Tretzevents*—, que acaba de superar el llistó dels 500 números publicats; *Camacuc*, encara insistint per instal·lar-se en una societat indiferent; i tots els altres projectes que s'han ensulsiat en l'intent, han cristal·litzat, encara que no amb la consistència que voldríem.

Cavall Fort va nàixer per Nadal de

n'han fet ressò —ha dit. Tothom n'ha parlat bé i n'estem molt contents. *Cavall Fort* ha superat totes les premisses inicials, ja que, francament, ningú de nosaltres no pensava que la revista complís vint-i-cinc anys. Nosaltres parírem d'uns pressupostos molt modestos, i, actualment, tant el contingut com la presentació s'han encaminat

Revistes juvenils i cultura catalana

Joan Triadú

Les revistes infantils, però sobretot, juvenils, en català han tingut sempre una existència difícil. Així ha estat des del 1904, quan aparegué a Barcelona *En Patufet*, la revista amb la qual aprengueren de llegir en català diverses generacions. Perquè *En Patufet* durà fins el 1938 i bé prou que hauria durat més si no hagués estat per les tropes franquistes i pel règim instaurat per elles. Però el cas d'*En Patufet* és únic. Totes les altres revistes, de característiques prou diverses, llevat d'algunes de gairebé privades o molt locals, suplementes de premsa o afins, no es pogueren aguantar gaire temps, malgrat la qualitat d'algunes, com *La Rondalla de Dijous* (1909), *La Mainada* (1921), *Jordi* (1928) i per a més grans, *Plançons* (1933). Els nois i les noies catalans, a llegir en català per platxeri, no hi estaven avesats. ¿Podia anar d'al-

tra manera la cosa amb l'escola «castellana» de què gaudien? Tampoc no hi ajudava gens el caràcter pedagògic i cultural de les revistes, a les quals s'abocaven, il·lusionats, per fer un servei, escriptors i il·lustradors de primer rengle.

És un esdeveniment, doncs, avui, que una de les millors publicacions d'aquesta mena —si no la millor—, *Cavall Fort*, bagí pogut celebrar, en plena vida, els vint-i-cinc anys. Del 1939 ençà les coses no han pas estat fàcils, perquè a la inèrcia (si en volem dir inèrcia) d'una societat alienada, descatalanitzada, s'afegí la cura rigorosa del règim franquista a «reservar-se» la infància i la joventut. Enfront, només l'Església, pel Concordat, podia fer alguna cosa. Ho podia fer també amb «desinterès», com és el cas de *Cavall Fort*,

emparat per ella sense imposicions, reflada del respecte envers els valors essencials i convençuda de les intencions de catalanitat i cultura, d'en Josep Tremoleda, que la inicià, i dels seus. El resultat no ha pogut ser més rodó, quant al contingut. Amb una mancança formal: que la revista no es ven on es venen les altres revistes i només es pot adquirir per subscripció, com fan els vint-i-dos o vint-i-tres mil subscriptors actuals. Persisteix, doncs, quelcom d'aquella situació inicial, però, en canvi, es manté la qualitat de la revista, fidel del tot als plantejaments previs.

Abans del *Cavall Fort*, en aquella llarga postguerra, no hi havia pràcticament res. Ho explica el professor *Enric Larreula* a l'exhaustiu *Les revistes infantils catalanes de 1939 ençà*. Tres o quatre mossens benemèrits de Solsona feien sortir del seminari

més cap a l'actualitat, cap als fets de la vida immediata».

Dels primers números, se'n feia un tiratge de 10.000 exemplars, xifra que des de 1963 ha estat duplicada sobradament. «Ara mateix —ha explicat Jané— tenim un tiratge de 24.000 exemplars, i les vendes estan entre els 22.000 i els 23.000, això depèn; ara bé, el nombre de lectors és imprevisible perquè un exemplar és llegit per més d'una persona. La distribució, bàsica-

ment, la fem a través de subscripcions i alguna llibreria. Hem intentat un parell de vegades arribar als quioscos, però hem hagut de deixar-ho perquè és una cosa molt dura. Aquests dies ens estem tornant a plantejar la cosa de la distribució i veure de quina manera podríem subsanar els buits de les Illes Balears i el País Valencià».

Per un altre costat, *Tretzevents* va traure el primer número el 1951, amb el nom de *L'infantil*, substituït per l'ac-

tual el 1973. En aquella primera etapa, la revista, publicada pel seminari de Solsona, va comptar amb la direcció de *Climent Forner*, substituït més endavant per *Manuel Sayrach*, en una nova etapa en què la publicació es trasllada a Barcelona. Del seminari de Solsona a l'Abadia de Montserrat, *Tretzevents*, que inicialment comptava amb l'aprovació de l'aleshores bisbe *Vicent Enríque i Tarancon*, ha passat moments difícils que només la constància

Subscriu-te
per telèfon
331 64 82

És una publicació mensual per a tots els
xiquets i les xiquetes valencians.
Ara, també als quioscos.

Cada dissabte, a les onze, a Radiocadena
(O.M. 1314), al programa de Toni
Mestre, CAMACUC intervé com a invi-
tat.

CAMACUC

JOAN MARGARIT LA DONA DEL NAVEGANT

COTLLIURE
EDICIONS DE LA MAGRANA

un opuscle, *L'Infantil*, del qual tanmateix sorgí amb el temps l'actual *Tretzevents*, adreçada al mateix públic, però més compromesa en l'espiritualitat, a més de la catalanitat i la qualitat. *Tretzevents* ha arribat als cinc-cents exemplars. Mentrestant, una represa d'*En Patufet* (dita *Patufet*) va fracassar, i darrerament ha hagut de plegar Rodamón, per a més grans. *Camacuc*, «una publicació mensual per a tots els xiquets i xiquetes valencians» i que va als quioscos, és una realitat i una esperança magnífiques.

Tot plegat, però, essent molt poc numèricament, és el resultat d'un esforç ingent, de la consideració envers el qual només prescindeixen els qui fan de la ignorància una virtut o del ressentiment un estímul de l'intel·lecte. Cal entendre —i no costa gaire—, que *Cavall Fort* i les altres revistes juvenils són un servei cultural i social. ¿No vol dir res que *Cavall Fort* aparegués a l'època, més o menys, en què sorgeixen Serra d'Or, la JAEC (Jun-

ta Assessora per als Estudis de Català), *Omnium Cultural* i entitats semblants o tasques per l'estil al País Valencià i a Mallorca, la «Nova Cançó», la gramàtica *Signe*, escoles noves, etc.? L'activisme i la resistència eren també tot això i convé que no s'oblidi ni se'n prescindi com d'un passat «superat».

Perquè, malgrat que ens veiem una mica més les orelles, no es pot pas dir que ens llueixi el pèl. Així ho entenen els escriptors i els artistes que col·laboren a les revistes per a nois i noies. Així ho ha entès també *Cavall Fort* que ha promogut el teatre infantil i juvenil i —amb «*Rialles*» i «*Drac Màgic*»—, el cinema, i que ha fet palpable la continuïtat de contingut nacional de l'obra pedagògica i científica de Galí, Pau Vila, Martorell, A. Ferrer, Solé Sabaris i d'altres. Sense deixar de banda res de les noves formes, com el «còmic». I afegint-hi la creativitat i la sensibilitat d'una estètica educativa, lluny de l'esteticisme i de la vulgaritat. □

nir uns punts concrets i localitzats. Es tractarà d'uns expositors que farà la Generalitat, en els quals hi haurà tot tipus de publicacions en català. Arribar a València, ja és més difícil: ens hauríem de posar tots d'acord, totes les publicacions similars».

Ara fa justament quatre anys van iniciar els preparatius de la publicació de *Camacuc* un col·lectiu de gent vinculada a l'ensenyament, i el juny de 1984 aconseguen traure el número zero al carrer. *Camacuc* és l'únic intent valencià d'aquest gènere, i pel que fa al funcionament, la revista es vertebrava en dos nivells: «l'un que controla la qüestió econòmica —ens han comentat— i l'altre que gestiona el contingut de la publicació. De la marxa de la publicació, se'n assabenta tota la societat periòdicament. El grup inicial es conforma a partir de la idea de la publicació, sense lligams previs. En aquest sentit, formem un col·lectiu un tant *sui generis* sense trets ideològics comuns, llevat d'un valencianisme, el qualificatiu del qual ni sen'ns ha ocorregut».

Camacuc, l'elaboren **Xavier Bonet**, **Marià Garcia**, **Llorenç Gimeno**, **Joan**

Les publicacions infantils i juvenils tenen dificultats per a arribar als quioscos.

dels seus impulsors ha pogut superar-los. «Costava imaginar —ens ha explicat *Sayrach*— que arribaríem als 500 números, però hi hem arribat. Era imprevisible, sobretot, perquè nosaltres amb la publicació volíem «fer país». No obstant això, encara que hem superat el número 500, no estem on voldríem estar, perquè el país està relativament normalitzat, contra el que alguns creuen».

«Nosaltres —continua *Sayrach*— tirem entre 12.000 i 14.000 exemplars quinzenalment, i dels números retornats en fem àlbums —ara ma-

teix acabem de treure el número 41—, els convertim en llibres, seguint la tradició d'*En Patufet*. La distribució, la portem, fonamentalment, per subscripció. La revista, en principi, va tenir difusió en la zona de Solsona i Lleida, però després era una nova revista que va doblar els subscriptors i que no ha parat d'avançar. Certament, la xarxa de distribució, no la tenim massa ben feta: hem intentat anar als quioscos, però la promoció és insuficient i hem hagut de deixar-ho. Ara volem iniciar una nova experiència en dotze o catorze quioscos a Barcelona, per te-

Escrivà, Pau Marqués, Pep Mata, Vicent Pardo i Empar Pasqual, pel que fa a la redacció, i **Francesc Baixauli, Josep Ferrà, Ermini Ros i Fina Valiente**, quant al consell d'administració. La revista té un tiratge de 4.500 exemplars i el mercat n'absorbeix 4.000. «D'aquests, uns quatre-cents es venen per llibreries —han puntualitzat— i els altres per subscripció. L'escassa circulació de la revista ens afecta no sols per la qüestió econòmica, sinó també per les repercussions que té quant a continguts. Una publicació acurada formalment i popular de continguts es pot

realitzar des d'ací amb uns resultats immillorables, si comptàssem amb un tiratge acceptable. No és aquest el nostre cas i hem de recórrer sovint a col·laboracions del Principat, Euskadi o la resta de l'Estat per tal d'abaratir els costs».

En aquestes condicions, la premsa infantil i juvenil ha de recórrer als socors institucionals. «Nosaltres —diu **Albert Jané**— ens autofinancem, i les ajudes institucionals ens vénen de més a més». Contràriament, **Manuel Sayrach** en té una altra visió: «no són suficients, les ajudes. Han anat ampliant-se, ja que partiren de zero. Ara estem intentant vincular l'Ajuntament de Barcelona i hem aconseguit que la Diputació s'hi apunti. En el número 500 hem tingut un ajut puntual de la Generalitat, i estem negociant-ne l'ampliació. *Tretzevents* s'autofinança perquè fem altres coses de còmics i àlbums, i perquè la revista depèn de les publicacions de l'Abadia de Montserrat i unes coses compensen les altres».

«Les institucions —han observat els responsables de *Camacuc*— autonòmiques, les Diputacions de València i Castelló, l'Ajuntament de València i altres corporacions ens han ajudat des

d'un primer moment. I la Conselleria de Cultura ens ha donat un suport importantíssim per a la marxa de la revista. Han estat ajudes basades en la predisposició de les institucions a col·laborar i mantenir iniciatives culturals, però no en l'estudi d'equipament cultural. És imprescindible de conèixer públicament no sols l'oferta cultural, sinó la seua distribució, la seua venda, el públic... en aquest marc, nosaltres, com a *Camacuc* i com a altres projectes, podríem col·laborar amb les institucions amb millors resultats per a tots».

Amb la incorporació de la llengua a les escoles i a l'ensenyament mitjà s'obria un futur esperançador per a les iniciatives impreses juvenils i infantils. L'aprenentatge de l'idioma, teòricament, podia aportar-hi un creixement de consumidors i, en conseqüència, un sanejament econòmic de les empreses. Però no. «No —explica **Albert Jané**—, d'una manera perceptible no hem notat un augment de lectors. Molta gent ja el llegia perquè *Cavall Fort* ja s'havia implantat i el mercat ja era fet». «L'arribada del català a les escoles —considera **Manuel Sayrach**— sí que ha influït, perquè les escoles fan servir les revistes com a tema, com a fitxes de

treball. Les revistes infantils són un aliat de les escoles, però en les vendes no s'ha notat». D'altra banda, els responsables de *Camacuc* no han percebut cap indici en aquest sentit. «El valencià a les escoles —han assegurat— no té res a veure amb el carrer. Per ara. I ja podem separar allò que es fa per a les escoles, institucions, etc., d'allò que s'adreça a la gent en general».

Tant per *Cavall Fort* com per *Tretzevents* han passat els pinzells més representatius de les nostres arts plàstiques: **Cesc, Miró, Viladecans, Tàpies, Alfaro, Subirachs, Grau Garriga, Tharrats...** són un breu extracte d'una amplíssima nòmina d'il·lustradors que a través dels tebeos han educat la sensibilitat dels xiquets per la pintura. La mateixa observació podrien fer els escriptors que esporàdicament hi han col·laborat. Perquè la premsa infantil i juvenil incideix de maneres diverses en la formació d'aquells que un dia replegaran el llegat. Però ara com ara els quioscos fan de termòmetre de les activitats impreses, i mentre *Cavall Fort*, *Tretzevents*, *Camacuc*, i algun que n'oblidem no seran «mercaderia» habitual que s'hi despatxe, la normalització, ai, no sabrem de què ens serveix. □

ARA

és la nostra!

68 pàgines a tot color.

Amb la programació de TV País Valencià

Amb tota la programació de Ràdio i TV. Entrevistes, reportatges, bellesa, salut, moda, decoració, jardineria, compres i molt més.

ARA

al teu quiosc per 125 pessetes.